

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie
De heer mr. F. Teeven
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 10 juli 2013

betreft Europese voorstellen bescherming persoonsgegevens en PRISM

ons kenmerk 152226.04u

Geachte heer Teeven,

Op 17 juni 2013 hebt u de Eerste Kamer een brief gestuurd waarin u antwoorden geeft op de eerder bij brief van 17 mei 2013 door de vaste commissies voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad en voor Veiligheid en Justitie gestelde vragen inzake de Europese voorstellen betreffende de bescherming van persoonsgegevens.¹ Deze antwoorden en de ontwikkelingen rond PRISM geven de leden van diverse fracties - **VVD**, **PvdA**, **SP** en **D66** - aanleiding tot het stellen van nadere vragen. De leden van de fractie van de **ChristenUnie** sluiten zich bij deze nadere vragen aan. De leden van de fractie van **D66** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de **VVD**-fractie.

1. De positie van de publieke sector

De regering heeft eerder aangegeven zich af te vragen of de Algemene verordening gegevensbescherming voldoende ruimte biedt voor maatwerk in wetgeving waarin gegevensverwerking door de overheid wordt geregeld. In de brief van 17 juni heeft zij de specifieke artikelen 17, 18, 24, 26 en 33 van de voorgestelde verordening genoemd waarvan zij meent dat adequate ruimte voor gegevensverwerking door de overheid in verschillende opzichten nog tekortschiet. Artikel 17 betreft het recht om vergeten te worden en om gegevens te laten wissen. Artikel 18 betreft het recht op dataportabiliteit. De regering vraagt zich af waarom de verordening het recht om te worden vergeten en om gegevens te laten wissen niet beperkt tot de sociale netwerkomgeving. De leden van de **VVD**-fractie blijven van mening dat dit recht ook zou moeten kunnen worden ingeroepen als gegevens door de overheid worden verwerkt. Het feit dat de gegevens voor gerechtvaardigde doeleinden worden verwerkt, is een noodzakelijke voorwaarde om van een rechtmatige gegevensverwerking te kunnen spreken. Dat mag echter niets afdoen aan het recht van betrokkenen om ook in geval van gerechtvaardigde doeleinden waarvoor de gegevens worden verwerkt de verantwoordelijke te verzoeken hun gegevens te verwijderen. Dit recht hebben betrokkenen toch ook onder de Wet bescherming persoonsgegevens?

¹ Kamerstukken I 2012/13, 33 169, J. Zie ook de dossiers **E120003** (Algemene verordening gegevensbescherming) en **E120004** (Richtlijn gegevensverwerking politie en justitie) op www.europapoort.nl

datum 10 juli 2013

ons kenmerk 152226.04u

blad 2

De leden van de VVD-fractie verzoeken de regering om er alles aan te doen om deze bepaling zoveel mogelijk in stand te laten en niet te beperken tot de sociale netwerkomgeving. Dat zouden zij zeer onwenselijk vinden. In de voorbeelden die de regering geeft van vormen van formele verantwoording waaraan de overheid is gebonden, zijn gronden te vinden die ook onder de geldende Wet bescherming persoonsgegevens aanleiding geven om gegevens niet te wissen, ook al verzoekt de betrokkene daarom. Echter, de leden van de VVD-fractie verzoeken de regering met klem deze rechten (om vergeten te worden, om gegevens te laten wissen) in de komende onderhandelingen niet te beperken maar in volle omvang te respecteren.

De regering geeft verder in haar brief van 17 juni jl. geen nadere onderbouwing waarom zij van mening is dat in de publieke sector geen ruimte is voor het recht op dataportabiliteit (artikel 18). De leden van de VVD-fractie zien die ruimte wel degelijk en achten deze van essentieel belang. Als een kind dat specifieke jeugdzorg ontvangt van de ene gemeente naar een andere gemeente verhuist of van de ene jeugdhulpverlener naar de andere, dan moet het toch mogelijk zijn om dat recht op dataportabiliteit uit te oefenen?

Verder ziet de regering in het geval van gegevensverwerking door de overheid in beginsel weinig of geen ruimte voor toestemming als grondslag voor gegevensverwerking. Maar wat nu als toestemming de enige gerechtvaardigde grondslag voor een gegevensverwerking zal blijken te zijn? Bijvoorbeeld omdat bijzondere gegevens worden verwerkt die niet passen binnen de uitzonderingen die worden gemaakt op het verbod om bijzondere gegevens te verwerken? Omdat de betrokkene bijvoorbeeld toestemming moet geven dat zijn medische gegevens die hij aan een Bureau Jeugdzorg verstrekt, ook worden ingezien door een arts of een gemeente om de hoogte van een financiële tegemoetkoming te bepalen? Als de betrokkene de toestemming waarop de verwerking is gebaseerd intrekt, dan moeten zijn gegevens toch worden gewist? Ook als hij erop wordt gewezen dat dit mogelijk consequenties kan hebben die nadelig voor hem werken? Kan de regering aangeven waarom dat recht om vergeten te worden dan niet zou moeten gelden?

De regering motiveert verder niet waarom zij van mening is dat voor de artikelen 24, 26 en 33 de adequate ruimte voor gegevensverwerkingen door de overheid tekortschiet. Artikel 24 betreft de samenwerkingsverbanden, artikel 26 de verwerkers en artikel 33 de privacyeffectbeoordeling of ook wel de privacy impact assessments (PIA). Wil de regering haar standpunt alsnog motiveren?

De leden van de **SP**-fractie danken de regering voor de terugkoppeling over de JBZ-Raad ten aanzien van de nieuwe verordening en richtlijn voor de bescherming van persoonsgegevens. Zij hebben echter nog een enkele vraag. Daar waar het gaat om het recht om vergeten te worden geeft de regering aan dat dit niet vanzelfsprekend is wat betreft de registratie van de overheid en de contacten met de burger. Is op de JBZ-Raad de problematiek rondom genealogisch onderzoek naar voren gekomen? Zou het recht om vergeten te worden zo ver kunnen gaan dat men geen gegevens meer kan opvragen of dat er geen gegevens meer beschikbaar zijn voor genealogisch onderzoek? Geldt het recht om vergeten te worden dan ook voor de papieren archieven? Kan men om verwijdering uit die archieven verzoeken? Hoe staat het met het publice-

datum 10 juli 2013

ons kenmerk 152226.04u

blad 3

ren van genealogische gegevens zoals het adelboek? Is het denkbaar dat het recht om vergeten te worden er in de toekomst toe kan leiden dat men zijn herkomst niet meer goed zou kunnen onderzoeken met deze nieuwe richtlijn? Als dit zo is, wat is de positie van de Nederlandse regering op dit gebied? Is zij bereid zich ervoor in te zetten dat genealogisch onderzoek ook in de (verre) toekomst kan plaatsvinden?

2. Grensoverschrijdend gegevensverkeer

De leden van de **VVD**-fractie hebben aangegeven afwijzend te staan tegenover het standpunt dat de aanhef van artikel 43, tweede lid, in plaats van een gespecificeerde en gedetailleerde beschrijving ook een algemene beschrijving zou kunnen geven van de eisen waaraan intern bindende bedrijfsvoorschriften (BCR) moeten voldoen. De regering geeft aan dit standpunt ingenomen te hebben omdat het voorgestelde artikel 6, vierde lid, onvoldoende rekening houdt met de noodzaak om gegevens ook te kunnen gebruiken voor andere doelen dan die waarvoor zij oorspronkelijk zijn verzameld als daarvoor – na zorgvuldige belangenafweging – ruimte bestaat. De leden van de VVD-fractie kunnen zich vinden in het voorstel om een bepaling als die van artikel 9 van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) in de verordening op te nemen. Daarvoor is het echter niet nodig om een algemene beschrijving op te nemen. Zij verzoeken de regering dan ook zich te beijveren om een verenigbaarheidstoets zoals die van artikel 9 Wbp in de verordening op te nemen, maar geen afbreuk te doen aan de eis van een gespecificeerde en gedetailleerde beschrijving van de doeleinden van gegevensverwerkingen in intern bindende bedrijfsvoorschriften. Doelbinding is immers één van de pijlers van gegevensbescherming.

3. Privacy by design, privacy by default en meldplicht datalekken

De regering geeft aan dat de verplichtingen van *privacy by design* en *privacy by default* eerder op te leggen zijn aan grote bedrijven en de overheid dan aan kleine of middelgrote bedrijven of zelfstandigen zonder personeel, die dan vervolgens de keus hebben tot *comply or explain*. Zou een dergelijke benadering ook niet kunnen worden toegepast voor de meldplicht datalekken? Graag ontvangen de leden van de **VVD**-fractie een reactie van de regering.

4. Administratieve lasten

De regering heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de administratieve lasten en de nalevingslasten van de voorgestelde verordening en komt dan uit op een bedrag van ongeveer 1,1 miljard euro, zo constateren de leden van de **VVD**-fractie. Eurocommissaris Reding heeft echter een onderzoek laten uitvoeren naar de opbrengsten die daar tegenover staan en komt op opbrengst van 4% groei van het bruto binnenlands product. Heeft de regering de opbrengsten van de voorgestelde verordening gegevensbescherming betrokken bij de berekening van de administratieve en nalevingslasten? Zo nee, waarom niet? Hoe kijkt de Nederlandse regering aan tegen dergelijke positieve effecten in economische zin?

datum 10 juli 2013

ons kenmerk 152226.04u

blad 4

5. PRISM

In de Tweede Kamer en in het Europees Parlement is het nodige gewisseld met de regering, respectievelijk de Europese Commissie over de PRISM zaak. De leden van de **VVD**-fractie verzoeken de regering hen schriftelijk op de hoogte te houden van de uitkomsten van de werkzaamheden van de expertgroep die door de Eurocommissaris Reding en de Amerikaanse minister van Justitie Holder is ingesteld en voor het eerst in juli bij elkaar komt. Wat is de precieze opdracht die deze trans-Atlantische expertgroep heeft meegekregen? En binnen welk tijdsbestek komt zij met resultaten?

In een publicatie van het Centre for European Policy Studies (CEPS) over PRISM² geven wetenschappers op het gebied van gegevensbescherming een aantal aanbevelingen om tot een degelijke strategie te komen op het gebied van gegevensbescherming en deze te implementeren. Zo geven zij aan dat het bestaande Europese juridische raamwerk voor gegevensbescherming niet ziet op het domein van samenwerking van IT-bedrijven met politie en justitie, zeker niet in trans-Atlantische zin. Deelt de Nederlandse regering deze analyse? Deze wetenschappers bevelen aan om een algemene overeenkomst voor gegevensbescherming af te sluiten tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten. Ook bevelen zij aan om het juridisch raamwerk voor gegevensbescherming in algemene zin te versterken en daarin een bepaling op te nemen die specifiek ziet op het verstrekken van gegevens door private bedrijven aan politieke en justitiële diensten buiten de Europese Unie. Daarnaast bevelen zij aan om de rechten van gebruikers van *cloud computing* verder te versterken. Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een reactie van de regering op deze aanbevelingen.

De leden van de **PvdA**-fractie spreken hun tevredenheid uit over de constructieve voortgang van de besprekingen over privacybescherming in Europees verband en constateren dat deze constructieve en open gedachtewisseling tussen regering en volksvertegenwoordiging in schril contrast staat met de defensieve en ontwijkende reacties op het bekend worden van schendingen van de privacy van burgers en bedrijven door de Amerikaanse geheime dienst NSA via het PRISM-programma. De onthullingen van de heer Snowden betekenen, als ze op waarheid berusten, dat al vele jaren de meest vergaande en ongelegitimeerde inbreuken op de privacy hebben plaatsgevonden, maar ze hebben bij de Nederlandse regering een ontspannen, haast berustend te noemen reactie opgeleverd. Is de regering van mening dat het geen zin heeft om zelfstandig, ook buiten EU-verband, bij onze NAVO-bondgenoot te protesteren of althans om opheldering te vragen? Er zijn ambassadeurs om minder bij de regering ontboden. Hoe beoordeelt de regering de onthulling dat ook diplomaten zijn afgeluisterd? Is een dergelijke handelwijze te rijmen met de bondgenootschappelijke verhoudingen in de NAVO? Wat heeft een papieren waarborg van de privacy van burgers voor zin als de regering, alleen of in EU-verband, niet optreedt tegen de meest ernstige schendingen van de privacy?

Ten aanzien van het PRISM-programma en het aftappen van het internet in het algemeen hebben de leden van de **SP**-fractie enkele vragen. Heeft de regering zicht op welke taps er op het Ams-ix knooppunt zitten? Naar verluidt is er juist in Duitsland veel getapt vanwege de vele

² Zie 'Open Season for Data Fishing on the Web. The Challenges of the US PRISM Programme for the EU', CEPS Policy Brief No. 293, 18 June 2013.

datum 10 juli 2013

ons kenmerk 152226.04u

blad 5

knooppunten die daar liggen, ook ten aanzien van de verbinding met Oost-Europa. Kan de regering garanderen dat er geen taps op het knooppunt in Nederland zijn? Waarom is de regering zeker van deze garantie?

Het PRISM-programma is van toepassing op diensten die van Amerikaanse herkomst zijn. Namen als Google, Facebook en anderen zijn hierbij naar voren gekomen. Welke van deze diensten, maar ook andere zoals Dropbox, worden er door de ministeries gebruikt? Kan de regering een opsomming geven van de diensten die door Amerikaanse bedrijven worden aangeboden en door de Nederlandse overheid worden gebruikt? Acht de regering het denkbaar dat er staatsgevoelige informatie in handen is gekomen van de Verenigde Staten op deze wijze? Kan de regering haar antwoord toelichten? Acht zij het denkbaar dat bedrijfsgevoelige informatie op deze wijze in handen van de Amerikaanse overheid is gekomen en daarmee bij het Amerikaanse bedrijfsleven? Is er voor de regering aanleiding het beleid ten aanzien van het gebruik door ministeries van diensten als Dropbox aan te passen? Zo ja, wanneer gaat de regering dit doen?

De leden van de fractie van **D66** hebben kennisgenomen van de brief van de regering aan de Tweede Kamer over het PRISM-programma en willen naar aanleiding daarvan nog een nadere vraag stellen. Door de Tweede Kamer is er een verzoek ingediend aan de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD). Hierin wordt de CTIVD verzocht om onderzoek te verrichten naar de schaal waarop de toegang en uitwisseling van gegevens plaatsvindt en welke rol de Nederlandse inlichtingendiensten, Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD), daarin hebben. Tevens is er gevraagd hoe de Nederlandse Inlichtingenwet daarop is ingericht en hoe de uitwisseling van deze gegevens zich verhoudt tot de grond- en burgerrechten in zowel Nederlands als in Europees verband. Meer gespecificeerd is de CTIVD verzocht om:

1. Een inschatting te geven van de aard en omvang van wat de Nederlandse inlichtingendiensten doen aan grootschalige dataverzameling, het combineren van data, dataopslag en data-uitwisseling.
2. Te onderzoeken welke ruimte de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) laat voor onder punt 1 genoemde afzonderlijke activiteiten. En aan te geven of en waar de activiteiten niet of deels rechtmatig plaatsvinden binnen de Wiv. Specifiek de relatie tussen artikelen 24-27 en 59.
3. Te onderzoeken hoe de onder punt 1 genoemde 4 afzonderlijke activiteiten zich verhouden tot de Nederlandse Grondwet en EVRM.
4. Te onderzoeken hoe de toetsing op proportionaliteit en subsidiariteit – zoals gevraagd in het EVRM – geregeld is wanneer via buitenlandse diensten informatie over Nederlandse burgers wordt verkregen.

De leden van de fractie van D66 ondersteunen de aard van dit verzoek en vragen de regering wanneer de Kamer de resultaten kan verwachten en vragen de regering om de Eerste Kamer gelijktijdig met de Tweede Kamer nader te informeren over de resultaten van dit onderzoek.

datum 10 juli 2013

ons kenmerk 152226.04u

blad 6

De vaste commissies voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad en voor Veiligheid en Justitie zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk **begin september 2013**.

Hoogachtend, mede namens de voorzitter van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Dr. G. ter Horst

Voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad